

Διαχείριση σχολικής τάξης

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ: ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΝΑ: ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ 2^{ΟΥ} ΚΕΣΥ Β ΑΘΗΝΑΣ

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ: ΚΑΛΑΝΤΖΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΕΑΕ

ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ: ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ

ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗ ΑΝΝΑ: ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΡΙΑ

Στόχοι της παρουσίασης

- Εννοιολογική αποσαφήνιση των όρων:
Συμπεριφορά- Αποκλίνουσα συμπεριφορά & Διαχείριση σχολικής τάξης.
- Αναζήτηση αιτίων : τι υπάρχει πίσω από τη συμπεριφορά: οργανικά – περιβαλλοντικά αίτια.
- Τεχνικές πρόληψης : Συνθήκες που δημιουργούν ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης.
- Τεχνικές αντιμετώπισης ανεπιθύμητων συμπεριφορών.
- Μελέτες περίπτωσης – διαχείριση –Καλές πρακτικές.

Τυπική - Αποκλίνουσα Συμπεριφορά

- ▶ Συμπεριφορά είναι κάθε πράξη ή αντίδραση του παιδιού, η οποία μπορεί να παρατηρηθεί και να περιγραφεί, καθώς και ο τρόπος που αυτή εκδηλώνεται. Με τη συμπεριφορά δηλώνονται ή υπονοούνται η στάση του και οι διαθέσεις του προς τον εαυτό του ή και το περιβάλλον του (Χρηστάκης, 2012, 153).
- ▶ «Μια συμπεριφορά είναι προβληματική ή διαταραγμένη ή ανεπιθύμητη, όταν δεν είναι λειτουργική και ενοχλεί το ίδιο το παιδί ή τα πρόσωπα του περιβάλλοντός του.

Αίτια των προβλημάτων συμπεριφοράς

Ταξινομούνται σε :

1. Οργανικά: αισθητηριακές αναπηρίες (ο εγκέφαλος δεν επεξεργάζεται με επάρκεια τις αισθητηριακές πληροφορίες, οπότε το άτομο αντιδρά- συμπεριφέρεται ακατάλληλα ή/και με καθυστέρηση, διότι δεν είναι σε θέση να ρυθμίσει τα αισθητηριακά μηνύματα), αναπτυξιακές διαταραχές, νευρο-βιολογικές διαταραχές, κινητικές αναπηρίες κλπ

2. Περιβαλλοντικά:

Οι παράγοντες που εντοπίζονται στο οικογενειακό περιβάλλον είναι οι ακόλουθοι:

- Η σχέση του παιδιού με τα πρόσωπα της οικογένειας και οι εμπειρίες που έχει από αυτά.

- Η αγωγή που έχει δεχτεί το παιδί από την οικογένεια.

-
- Οι συνθήκες ζωής στην οικογένεια (διαλυμένες οικογένειες, διαταραγμένη ενδοοικογενειακή ζωή κ.ά.).
  - Σοβαρές ελλείψεις που οφείλονται σε χαμηλό κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο της οικογένειας.

Κοινωνικό περιβάλλον:

- Στις περιοχές, όπου ζουν άνθρωποι με διαφορετικό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, θρησκείες, εθνότητες, διαφορετικούς τρόπους ζωής, δεν ευνοείται η μεταξύ τους ανάπτυξη σχέσεων και επικοινωνίας, με αποτέλεσμα το ποσοστό προβλημάτων συμπεριφοράς είναι πολύ υψηλό.
- Η υπερπροσφορά ερεθισμάτων από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ασκεί καταλυτική επίδραση στην προσωπικότητα των παιδιών (Χρηστάκης, 2001, Πολυχρονοπούλου, 2004, Παπαθεμελής 2000)

Διαχείριση Τάξης

Ο όρος “διαχείριση σχολικής τάξης” αναφέρεται σε όλες εκείνες τις δράσεις με τις οποίες ο εκπαιδευτικός δημιουργεί ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης για τους μαθητές του (Duke, 1979, Evertson & Harris, 1999).

Η διαχείριση σχολικής τάξης δεν περιορίζεται στην πειθαρχία και την αντιμετώπιση της προβληματικής συμπεριφοράς των μαθητών. Οι μελέτες δείχνουν ότι οι αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί δεν χρειάζεται να επενδύουν πολύ χρόνο στην αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς, καθώς χρησιμοποιούν τεχνικές διαχείρισης, οι οποίες εκμαιεύουν τη συνεργασία των μαθητών και διατηρούν τη συμμετοχή τους στις μαθησιακές δραστηριότητες (Brophy, 1983)

Τεχνικές πρόληψης

- ▶ **Αυτογνωσία** του εκπαιδευτικού.
- ▶ **Συνεργασία** και κοινή εκπαιδευτική πολιτική -στάση των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας.
- ▶ **Καλλιέργεια θετικού κλίματος**, σεβασμού και δικαιοσύνης.
- ▶ **Ανάπτυξη σχέσης εμπιστοσύνης**.
- ▶ **Οργάνωση της τάξης** (διευθέτηση χώρου-υλικών).
- ▶ **Καθιέρωση Κανόνων**: Συμμετοχή των μαθητών στη διαμόρφωσή τους και συχνή αναφορά στους κανόνες. Καλό θα είναι να είναι αναρτημένοι σε εμφανές σημείο.

-
- ▶ **Πρώθηση των προσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων.**
  - ▶ **Αποφυγή στιγματισμού και « ταμπελοποίησης».**
  - ▶ **Διαφοροποιημένη διδασκαλία.** Δραστηριότητες σύμφωνες με τα ενδιαφέροντα και την διαφορετική δυναμικότητα των μαθητών.
  - ▶ **Κατανόηση και σεβασμός της ατομικότητας** και του συναισθηματικού κλίματος που επικρατεί στο σπίτι.
  - ▶ **Αποφυγή τιμωριών** που μπορεί να επιφέρουν αντίθετα αποτελέσματα π.χ. στέρξη του διαλλείματος.
  - ▶ **Καθημερινές ρουτίνες στην τάξη,** με συχνά κινητικά διαλείμματα

-
- ▶ **Διατήρηση της ψυχραιμίας και του αυτοελέγχου** του εκπαιδευτικού σε κάθε περίπτωση, αφού αποτελεί πρότυπο μίμησης.
  - ▶ **Παροχή ποικίλων ερεθισμάτων** μέσω εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας, προκειμένου να διατηρηθεί το ενδιαφέρον των μαθητών.
  - ▶ **Παρακολούθηση της προόδου** των μαθητών ενδοατομικά και σε σχέση με το μέσο όρο της τάξης, στις διάφορες δραστηριότητές τους.
  - ▶ **Χρήση μη λεκτικών νύξεων** (π.χ. βλέμμα, εγγύτητα, νεύμα κ.λπ.).
  - ▶ **Σταθερή επιβράβευση** της επιθυμητής συμπεριφοράς και μη ενίσχυση της αρνητικής.
  - ▶ **Συνεργασία με την οικογένεια.** Συνεχής επικοινωνία και επαρκής πληροφόρηση της οικογένειας και άντληση πληροφοριών αναφορικά με τις δυσκολίες του παιδιού.

Τεχνικές αντιμετώπισης

1. Τροποποίηση της συμπεριφοράς (Συμπεριφοριστική προσέγγιση):
  - ▶ **Συστηματική παρατήρηση και καταγραφή** (συχνότητα, ένταση, διάρκεια).
  - ▶ **Μελέτη των περιβαλλοντικών παραγόντων – Συνθήκη** (φυσικό – κοινωνικό περιβάλλον).
  - ▶ **Καθορισμός επιδιωκόμενου στόχου.** Αφού εντοπιστεί η συμπεριφορά καθορίζεται με ποια μορφή συμπεριφοράς επιθυμεί να αντικαταστήσει την ανεπιθύμητη συμπεριφορά.
  - ▶ **Επιλογή τρόπου παρέμβασης** (αλλαγές στο χωροχρονικό περιβάλλον, το διδακτικό αντικείμενο ή τη μέθοδο διδασκαλίας, την κοινωνική οργάνωση της τάξης ή τη διδακτική του προσέγγιση).
  - ▶ **Χρήση ενισχυτών:** Προκειμένου να ενισχυθούν οι επιθυμητές μορφές συμπεριφοράς μέσω της χρήσης των αμοιβών και των ποινών (θετική, αρνητική ενίσχυση, κοινωνική ενίσχυση).
  - ▶ **Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων** του προγράμματος

2. Δημιουργία Συμβολαίου: Συνάπτεται γραπτό συμβόλαιο μεταξύ του μαθητή που εμφανίζει την ανεπιθύμητη συμπεριφορά. Περιγράφεται η αναμενόμενη επιθυμητή συμπεριφορά (τι περιμένει ο εκπαιδευτικός από το μαθητή) και η ενίσχυση που θα χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός. Το συμβόλαιο ολοκληρώνεται με τις υπογραφές του εκπαιδευτικού και του μαθητή.
3. Αγνόηση της συμπεριφοράς: (αγνόηση της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς και ενίσχυση της επιθυμητής).
4. Τεχνική απομάκρυνσης: Η απομάκρυνση είναι ένας τρόπος για να μάθουμε στο μαθητή ότι η συμπεριφορά του δεν είναι επιτρεπτή στο πλαίσιο της ομάδας. Γίνεται η τοποθέτησή του σε μια γωνιά της τάξης με στόχο την αποφόρτισή του και τη σταδιακή επαναφορά στην ομάδα.
5. Τεχνική της Αναπλαισίωσης: Ο εκπαιδευτικός βλέπει από άλλη οπτική γωνία τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται οι μαθητές και δίνει μια θετική εναλλακτική ερμηνεία στην προβληματική συμπεριφορά. Π.χ. ο μαθητής μιλάει με το διπλανό του, ο εκπαιδευτικός σχολιάζει θετικά την ανάγκη επικοινωνίας των δυο φίλων.

-
6. Τεχνική της Κερκόπορτας: Επιλογή και ενίσχυση μιας θετικής πλευράς ή συμπεριφοράς του παιδιού. Η τεχνική αυτή επικεντρώνεται σε θετικές συμπεριφορές, χαρακτηριστικά ή πλευρές ενός ατόμου που δεν σχετίζονται με τη δυσλειτουργική συμπεριφορά. Ο εκπαιδευτικός προβάλλει και αξιοποιεί τα δυνατά σημεία του.
  7. Παροχή αισθητικοκινητικής εισροής: Παρέχουμε αισθητικοκινητικές εμπειρίες το παιδί ώστε να φτάσει στο επίπεδο βέλτιστης εγρήγορσης, να έχει δηλαδή την ικανότητα να αντιμετωπίζει αγχωτικές καταστάσεις με επιτυχία και αποτελεσματικότητα και μετά να μπορεί να ανακάμπτει στην κατάσταση ηρεμίας, εστίασης/προσοχής και ετοιμότητας.
  8. Συνεργασία με την Οικογένεια: Εμπλοκή των γονέων και συμβουλευτική με στόχο την εφαρμογή παραπλήσιων τεχνικών στο σπίτι και απώτερο σκοπό τη γενίκευση επιθυμητών συμπεριφορών στο σπίτι.

Μελέτες περίπτωσης

Μελέτη περίπτωσης 1

Σενάριο: Πρόκειται για ένα νήπιο με δυσκολία συγκέντρωσης την ώρα της «παρεούλας». Συχνά «πετάγεται» χωρίς να του δοθεί ο λόγος για να πει αυτό που θέλει, ενοχλεί τους συμμαθητές του και σηκώνεται από τη θέση του, βγαίνει από την τάξη χωρίς να ζητήσει άδεια και αρκετές φορές δεν επανέρχεται αν δεν τον αναζητήσεις. Στις ελεύθερες δραστηριότητες περιφέρεται στις γωνιές και χρειάζεται την καθοδήγηση και την επίβλεψη της νηπιαγωγού προκειμένου να απασχοληθεί σε κάποια από αυτές για λίγη ώρα, χωρίς ωστόσο να συνεργάζεται με τους συμμαθητές του. Ολοκληρώνει βιαστικά τις εργασίες του και αρκετές φορές εκδηλώνει άρνηση να εμπλακεί λέγοντας «δεν μου αρέσει αυτό» ή «δεν θέλω να το κάνω τώρα». Η συμπεριφορά του παιδιού κάνει τους συμμαθητές του να διαμαρτύρονται και τον ίδιο να μην μπορεί να παρακολουθήσει με συνέπεια ,το ημερήσιο πρόγραμμα.

ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Συνεργάζεται για λίγη ώρα.
- Δεν είναι επιθετικός.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Δυσκολία συγκέντρωσης-οργάνωσης, χρειάζεται καθοδήγηση στο παιχνίδι.
- Ενοχλεί τους συμμαθητές του, δυσκολεύεται να συνεργαστεί.
- Σηκώνεται και βγαίνει από την τάξη χωρίς άδεια και δεν επανέρχεται αν δεν τον αναζητήσεις.
- Άρνηση να εμπλακεί και να ολοκληρώσει δραστηριότητες.
- Οι συμμαθητές του διαμαρτύρονται.

Επιδιωκόμενοι στόχοι

- ▶ Να κάθεται στη θέση του.
- ▶ Να περιμένει τη σειρά του.
- ▶ Να επικεντρώνεται στο σωστό ερέθισμα.
- ▶ Να ενισχυθεί το μαθησιακό του κίνητρο.
- ▶ Να αναπτύξει δεξιότητες συνεργασίας.

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

Στρατηγικές αντιμετώπισης

- ▶ Περιορίζουμε το διασπαστικό ή αποδιοργανωμένο ερεθισμό (φως, θερμοκρασία, ήχοι, έπιπλα στο περιβάλλον και στις κοινωνικές συναλλαγές, κατάλληλη θέση στην τάξη, σταθερή θέση υλικών κλπ).
- ▶ Συνέπεια και σταθερότητα της δικής μας συμπεριφοράς .
- ▶ Αποσαφήνιση των προσδοκιών μας.
- ▶ Διατήρηση συχνής βλεμματικής επαφής με το παιδί.
- ▶ Συχνή υπενθύμιση των κανόνων της τάξης.
- ▶ Σταθερή οριοθέτηση του μαθητή.
- ▶ Θετική ενίσχυση της επιθυμητής συμπεριφοράς.
- ▶ Διαφοροποιημένη διδασκαλία (εναλλαγή δραστηριοτήτων - παροχή οπτικών ερεθισμάτων- εργασία σε μικρή ομάδα - μικρές και σύντομες σχολικές εργασίες -χρήση των ενδιαφερόντων του παιδιού παιχνίδι ρόλων –δραματοποίηση ιστοριών- βιβλία και παραμύθια).

-
- ▶ Αναπλαισίωση του μαθητή με σκοπό να γίνει περισσότερο αποδεκτός από τους συμμαθητές του.
  - ▶ Συνεργασία σε ομάδα 2 ατόμων για ολοκλήρωση εργασίας με έπαθλο με στόχο την καλλιέργεια της συνεργατικότητας.
  - ▶ Επιβράβευση για την καλή προσπάθεια- χρήση τεχνικής της κερκόπορτας για να καλλιεργηθεί η αποδοχή από τους συμμαθητές.
  - ▶ Θέσπιση εκπαιδευτικού συμβολαίου με καταγραφή στο καθημερινό ημερολόγιο του επιπέδου συνεργασίας και χρήση ενισχυτών.
  - ▶ Αξιοποίηση του δυναμικού της σχολικής μονάδας.
  - ▶ Αναπτύσσουμε σταθερές ρουτίνες στις καθημερινές δραστηριότητες. Ενισχύουμε τη προβλεπτικότητα του προγράμματος.
  - ▶ Προετοιμάζουμε για μελλοντικά γεγονότα ή μεταβάσεις. Πριν από γεγονότα, αλλαγές, όπως έξοδος στην αυλή, φαγητό, παρεούλα, ελεύθερη ώρα κ.α.
  - ▶ Διασφαλίζουμε ότι συμμετέχει σε δραστηριότητες εξωτερικού χώρου – Προγραμματισμένες αισθητικο – κινητικές δραστηριότητες καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας.

Μελέτη περίπτωσης 2

Σενάριο: Πρόκειται για ένα νήπιο-μοναχοπαίδι με αρκετές γενικές γνώσεις και ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις δραστηριότητες γνωστικού περιεχομένου. Είναι αυτόνομος και αποτελεσματικός στις εργασίες του και πρόθυμος να βοηθήσει στις δουλειές της τάξης. Του αρέσει η ζωγραφική και το κατασκευαστικό παιχνίδι. Δυσκολεύεται να συνεργαστεί με τους συμμαθητές του και συνήθως διεκδικεί αυτό που θέλει με βίαιο τρόπο. Προτιμά να παίζει με ένα ή δυο παιδιά και θέλει πάντα να γίνεται το δικό του. Όταν δεν συμβαίνει αυτό μπορεί να σπρώξει, να αρπάξει, να χτυπήσει, να κλωσήσει ή ακόμη και να δαγκώσει. Περιστασιακά εμφανίζει εκρήξεις οργής οι οποίες ενίοτε συνοδεύονται με αυτοτραυματισμούς ή άκομπες λεκτικές και μη λεκτικές εκφράσεις. Αγνοεί τις παραινέσεις της δασκάλας του να ακολουθήσει τις κανόνες της τάξης. Οι συμπεριφορές του παιδιού δημιουργούν αναστάτωση στην τάξη καθώς και άγχος στη δασκάλα η οποία προσπαθεί να αντιμετωπίσει τις δύσκολες και απρόβλεπτες συμπεριφορές του μαθητή υιοθετώντας στρατηγικές όπως απομάκρυνση από την τάξη, επίπληξη και τιμωρία.

ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Έχει γνώσεις.
- Δείχνει ενδιαφέρον για τις δραστηριότητες γνωστικού περιεχομένου.
- Αυτόνομος, αποτελεσματικός, πρόθυμος να βοηθήσει.
- Του αρέσει η ζωγραφική, το κατασκευαστικό παιχνίδι.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Δυσκολία συνεργασίας με συμμαθητές.
- Διεκδικεί με βίαιο τρόπο.
- Δεν ακολουθεί κανόνες τάξης.
- Παίζει με 1-2 παιδιά, θέλει να γίνεται το δικό του.
- Επιθετική συμπεριφορά, εκρήξεις οργής, αυτοτραυματισμός.
- Άκομπες λεκτικές και μη λεκτικές εκφράσεις.

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ:

- Απομάκρυνση από την τάξη.
- Επίπληξη, τιμωρία.

Επιδιωκόμενοι στόχοι

- ▶ Να εκφράζει και να διαχειρίζεται τα συναισθήματά του με αποδεκτούς τρόπους.
- ▶ Να αναπτύξει δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας.
- ▶ Έλεγχος επιθετικής συμπεριφοράς (προς εαυτό και άλλους) και τρόποι διαχείρισης συγκρούσεων.

Στρατηγικές αντιμετώπισης

- ▶ Προσπαθούμε να κατανοήσουμε το σκοπό της επιθετικής συμπεριφοράς του παιδιού, ερευνώντας τα βαθύτερα αίτια, ώστε να οργανώσουμε ένα σχέδιο δράσης.
- ▶ καταγραφή θετικών και αρνητικών στοιχείων του μαθητή με στόχο να δουλέψουμε τις αρνητικές συμπεριφορές μέσα από τα θετικά του στοιχεία.
- ▶ Στοχεύουμε στη μείωση της επιθετικής συμπεριφοράς. Διδάσκουμε τεχνικές αυτοέλεγχου.
- ▶ Δημιουργούμε θετικό συναισθηματικό κλίμα και σχέση εμπιστοσύνης.
- ▶ Δείχνουμε υπομονή και επιμονή.
- ▶ Αξιοποιούμε τα θετικά στοιχεία του παιδιού.

- ▶ Μαθαίνουμε στο παιδί, πώς να δέχεται την ευθύνη για την προσωπική του συμπεριφορά, αναδιαμορφώνοντας έτσι την εσφαλμένη συμπεριφορά του.
- ▶ Εξηγούμε τις συνέπειες της συμπεριφοράς του.
- ▶ Χρησιμοποιούμε τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις του μαθητή ώστε να διοχετεύσουμε την επιθετικότητα του παιδιού σε άλλες δραστηριότητες.
- ▶ Τεχνική της κερκόπορτας (ο μαθητής και ο κάθε μαθητής παρουσιάζει στην τάξη μία δεξιότητα του, ένα θετικό χαρακτηριστικό του).
- ▶ Καταγραφή σε καθημερινό ημερολόγιο της συμπεριφοράς (κατά τη διάρκεια συνεργασίας με άλλους μαθητές) και ενίσχυση της μειωμένης επιθετικότητας και αυτό-τραυματικής συμπεριφοράς μέχρι την πλήρη εξάλειψή της.
- ▶ Συναισθηματική αγωγή στο σύνολο της τάξης με έμφαση στην αναγνώριση των αρνητικών συναισθημάτων και των συμπεριφορών που αυτές προκαλούν, ενσυναίσθηση, τεχνικές αναστολής/καταστολής θυμού (απομάκρυνση από το αγχογόνο ερέθισμα πριν εκδηλωθεί η επιθετική ή αυτό-τραυματική συμπεριφορά, πηγαίνω σε μία γωνιά να ηρεμίσω, απόσπαση της προσοχής με εναλλακτικό ερέθισμα)

Αν η επιθετική συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα υπερευαισθησίας, όπου τα αισθητηριακά ερεθίσματα ερμηνεύονται ως ενοχλητικά ή απειλητικά μπορούμε να εφαρμόσουμε:

- Βαθιά πίεση στο σώμα, σφιχτή αγκαλιά, μασάζ, σωματικό παιχνίδι.
- Προσφέρουμε ευκαιρίες για συμμετοχή σε εργασίες που απαιτούν αντίσταση στους μύες και τις αρθρώσεις, όπως να σπρώχνει, να σηκώνει, να τραβάει, να κουβαλάει.
- Προσέχουμε για ενδείξεις αποφυγής. Συνήθως συμβαίνει ένα αθροιστικό αποτέλεσμα. Η αισθητηριακή εισροή που θεωρείται σαν αρνητική εμπειρία πρέπει να αποφεύγεται. Αυτή η εισροή περιλαμβάνει, το φως, τυχαίο ή απρόβλεπτο άγγιγμα, φωνές με ψηλή συχνότητα, ορισμένα είδη κίνησης κ.α.
- Οπτικοποιημένοι κανόνες τάξης και καλής συμπεριφοράς.
- Χρησιμοποιούμε παιχνίδι ρόλων και δραματοποίηση ιστοριών.
- Αγνοούμε τις ήπιες μορφές επιθετικής συμπεριφοράς.
- Χρησιμοποιούμε θετική ενίσχυση.
- Εμπλοκή των γονέων –συμβουλευτική.
- Συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας ,τους γονείς και τους ειδικούς (αν το παιδί δέχεται πρόγραμμα παρέμβασης).

Μελέτη Περίπτωσης 3

Σενάριο: Πρόκειται για κορίτσι νήπιο που την ώρα της «παρεούλας» συχνά αφαιρείται, δείχνει να χάνεται στις σκέψεις του, πιπιλάει το δάχτυλό του. Η συμπεριφορά της εμφανίζεται κυκλοθυμική καθώς άλλες φορές προκαλεί, θυμώνει και αντιδρά στη δασκάλα και τους συμμαθητές του και άλλες απομονώνεται. Έχει την τάση να πλένει συνέχεια τα χέρια του, βγαίνοντας από την τάξη ενώ περιστασιακά παρουσιάζει ενοούρηση. Δείχνει χαμηλή αυτοπεποίθηση και επιζητά συνεχώς την επιβεβαίωση. Όταν η δασκάλα την πλησιάζει για να την ηρεμήσει και επιχειρεί να την αγκαλιάσει απομακρύνεται φοβισμένη. Στις διαφωνίες με τους συμμαθητές της, η συμπεριφορά της κάποιες φορές είναι εκρηκτική. Μπορεί να φωνάξει, να σηκώσει χέρι ή να βρίσει. Στο ιχνογράφημά της κυριαρχούν τα σκούρα χρώματα και συχνά εμφανίζονται φιγούρες με μεγάλα ανοιχτά χέρια. Της αρέσει να παίζει συμβολικά με τις κούκλες στο κουκλόσπιτο όπου εκφράζει συναισθήματα στοργής και φροντίδας.

ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Της αρέσει το παιχνίδι στο κουκλόσπιτο.
- Εκφράζει τα συναισθήματά της.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Κυκλοθυμική συμπεριφορά (άλλοτε θυμός και άλλοτε απομόνωση).
- Παλινδρόμηση (πιπίλισμα δαχτύλου).
- Πλένει συνεχώς τα χέρια της (καταναγκαστικές συμπεριφορές).
- Συμπτώματα ενούρησης.
- Χαμηλή αυτοπεποίθηση.
- Αποφεύγει την σωματική επαφή.
- Σε περίπτωση διαφωνίας παρουσιάζει εκρηκτική συμπεριφορά, φωνάζει, χτυπάει, βρίζει.
- Δυσκολία στη διαχείριση συγκρούσεων
- Ιχνογράφημα που προβληματίζει .

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:

- Να μάθει να διαχειρίζεται τα συναισθήματά της.
- Να αισθανθεί ασφάλεια και να εκφράσει τα συναισθήματά της.
- Να αποκτήσει αυτοεκτίμηση.
- Να αναζητά αποδεκτούς τρόπους επίλυσης προβλημάτων (διαφωνίες) με τους συμμαθητές της.

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

- ▶ Παρατήρηση και καταγραφή των συμπεριφορών της μαθήτριας, ενεργητική ακρόαση σε περιπτώσεις που θέλει να εκφραστεί-δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης με τον εκπαιδευτικό.
- ▶ Ενίσχυση αυτοεκτίμησης.
- ▶ Επικοινωνία με την οικογένεια για συνάντηση, με στόχο την εκμαίευση περισσότερων στοιχείων για τη συμπεριφορά της μαθήτριας και τις αντιδράσεις των γονέων.
- ▶ Συναισθηματική εκπαίδευση όλης της τάξης με στόχο την αναγνώριση των συναισθημάτων, των συμπεριφορών που συνδέονται με αυτά και της ενσυναίσθησης. Εναλλακτικοί τρόποι έκφρασης συναισθημάτων.
- ▶ Χρήση του συμβολικού παιχνιδιού με στόχο την προώθηση του θετικού συναισθήματος.
- ▶ Αίσθημα ασφάλειας και αποδοχής στην τάξη.
- ▶ Δημιουργία γωνιάς χαλάρωσης στην τάξη με στόχο τη συναισθηματική αποφόρτιση της μαθήτριας σε περιπτώσεις έντονου θυμού και μη συνεργασίας.
- ▶ Εκπαίδευση μαθητών σε θέματα βίας.

Μελέτη περίπτωσης 4

Σενάριο: Πρόκειται για ένα κορίτσι που φοιτά στο νηπιαγωγείο ως νήπιο. Οι γονείς του έχουν χωρίσει πρόσφατα και την επιμέλεια την έχει αναλάβει ο πατέρας, καθώς η μητέρα έχει κατηγορηθεί για χρήση ουσιών. Επιζητά τη φροντίδα αλλά και τη σωματική επαφή (αγκαλιά, χάρδια) με τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας. Επιδιώκει να βρίσκεται στην αγκαλιά της δασκάλας και αποφεύγει να συμμετέχει στο παιχνίδι με τους συμμαθητές της. Έχει παρατηρηθεί ότι μετά από την παραμονή στο σπίτι της μητέρας (ένα σαββατοκύριακο το μήνα) το παιδί επιστρέφει αποδιοργανωμένο και παρουσιάζει συμπτώματα τραυλισμού.

ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Εκφράζει τη συναισθηματική της ανάγκη- επιδιώκει την επαφή με τη δασκάλα (αγκαλιά της δασκάλας).
- Συνεργάσιμη –υπάκουη - δεν δημιουργεί προβλήματα.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Έχει βιώσει το πρόσφατο διαζύγιο των γονέων.
- Απομάκρυνση από τη μητέρα, διαβίωση στο σπίτι του πατέρα.
- Αποφεύγει το παιχνίδι με τους συμμαθητές.
- Δυσκολία στην ομιλία και αποδιοργάνωση όταν επιστρέφει από το σπίτι της μητέρας.

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:

- ▶ Να νιώσει ασφάλεια στο περιβάλλον του σχολείου.
- ▶ Να μοιράζεται την καθημερινότητα με τους συμμαθητές της.
- ▶ Να διαχειρίζεται τις μεταβάσεις.

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

- ▶ Παρατήρηση και καταγραφή των συμπεριφορών της μαθήτριας, ενεργητική ακρόαση σε περιπτώσεις που θέλει να εκφραστεί, εκπλήρωση των συναισθηματικών της αναγκών (δεν ξεχνώ όμως ότι είμαι η δασκάλα της και όχι η μητέρα της).
- ▶ Επικοινωνία με τον πατέρα για συνάντηση με στόχο την εκμαίευση περισσότερων πληροφοριών για τη συμπεριφορά της στο σπίτι.
- ▶ Επικοινωνία με ειδικούς (κοινωνικές και ψυχολογικές υπηρεσίες) για λήψη κατάλληλων συμβουλών χειρισμού της μαθήτριας.
- ▶ Σταθερότητα πλαισίου και καθημερινές ρουτίνες με σκοπό να νιώθει ασφάλεια στην καθημερινότητά της στο σχολείο.
- ▶ Προώθηση της συνεργασίας με την ομάδα των συμμαθητών.

Μελέτη Περίπτωσης 5

Σενάριο: Πρόκειται για αγόρι, νήπιο που δεν δημιουργεί προβλήματα στη σχολική τάξη. Είναι πολύ χαμηλών τόνων και δεν έχει καταφέρει να δημιουργήσει φίλιες. Προτιμά να παίζει μόνος του συνήθως στη γωνιά του οικοδομικού υλικού. Στην «παρεούλα» δεν εκφράζει απόψεις δεν σηκώνει το χέρι του να μιλήσει και παρακολουθεί σιωπηλά τη μαθησιακή διαδικασία. Είναι φειδωλός στην έκφραση των συναισθημάτων του, δεν αναπτύσσει πρωτοβουλία και γενικά είναι σαν να μην υπάρχει στην τάξη. Στο διάλειμμα είναι συνήθως παρατηρητής του παιχνιδιού των άλλων. Στις προσκλήσεις των συμμαθητών του για παιχνίδι βρίσκει διάφορες δικαιολογίες αποφυγής. Ο μαθητής συνολικά παρουσιάζει εικόνα παθητικότητας και εσωστρέφειας.

ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Δε δημιουργεί προβλήματα στην τάξη.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Δεν έχει συνάψει φιλίες, παίζει μόνος του.
- Πολύ χαμηλών τόνων, δεν αναπτύσσει πρωτοβουλία, σαν αόρατος στην τάξη.
- Δεν εκφράζεται, δε σηκώνει χέρι για να μιλήσει, παρακολουθεί σιωπηλά τη μαθησιακή διαδικασία.
- Δεν εκφράζει τα συναισθήματά του.
- Στο διάλειμμα είναι παρατηρητής, βρίσκει δικαιολογίες αποφυγής.
- Εικόνα παθητικότητας, εσωστρέφειας.
- Μπορεί η παραπάνω εικόνα να οφείλεται στην **υποευαισθησία**, όπου ο εγκέφαλος, καθυστερεί να επεξεργαστεί τα αισθητηριακά ερεθίσματα και να αντιδράσει μέσα σε κατάλληλο χρονικό διάστημα, και η αντίδραση του ατόμου είναι να χάνει το στόχο του, να «είναι στο κόσμο του», να έχει καθυστερημένη ή απώλεια απόκρισης και μειωμένη προσοχή.

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:

- ▶ Να δείχνει αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στον εαυτό του.
- ▶ Να αναπτύξει πρωτοβουλία.
- ▶ Να εκφράζει τις ιδέες του.
- ▶ Να συνάψει φιλίες και να εμπλέκεται σε παιχνίδι με τους συμμαθητές.

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

- ▶ Ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και αυτό-εικόνας του μαθητή μέσα από ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες.
- ▶ Ευκαιρίες για επιβράβευση και εμπλοκή του σε παιχνίδι (ειδικά στο κατασκευαστικό).
- ▶ Αναπλαισίωση του μαθητή και τεχνική κερκόπορτας για ενίσχυση θετικών χαρακτηριστικών.
- ▶ Τρόποι έκφρασης των συναισθημάτων μέσα από δραστηριότητες συναισθηματικής αγωγής.
- ▶ Εμπλοκή του μαθητή σε συνεργατικές δραστηριότητες.
- ▶ Ευκαιρίες για δραστηριότητες που περιλαμβάνουν αναπηδήσεις σε μπάλα πιλάτες, τραμπολίνο, κούνια, περιστρεφόμενα παιχνίδια ώστε να βρεθεί το παιδί στο βέλτιστο επίπεδο για δράση.

-
- ▶ Σε μια σχολική τάξη ο εκπαιδευτικός οφείλει να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των μαθητών του (μαθησιακές, συναισθηματικές, ψυχοκοινωνικές) γιατί κάθε παιδί είναι μοναδικό, με τη δική του ιδιοσυγκρασία, το δικό του περιβάλλον, τις δεξιότητες και τις γνώσεις του, τα ταλέντα και τις προτιμήσεις του, τη διαφορετικότητά του.
  - ▶ Είναι ο «μαέστρος» που έχει να οργανώσει τη δική του «ορχήστρα» αξιοποιώντας το κάθε «όργανο» ξεχωριστά και στο σύνολο της ορχήστρας .

Πρωτόκολλο Διαχείρισης

- ▶ Εντοπισμός του προβλήματος (Παρατήρηση-Καταγραφή).
- ▶ Επικοινωνία με την οικογένεια - Άντληση πληροφοριών .
- ▶ Ενδο-σχολική αντιμετώπιση (Αξιοποίηση του εκπαιδευτικού δυναμικού της σχολικής μονάδας-κοινή στάση).
- ▶ Πλαίσιο δράσης (στοχοθεσία - πρακτικές αντιμετώπισης –χρονοδιάγραμμα, συμμετέχοντες, εμπλοκή γονέων) .
- ▶ Αξιολόγηση.
- ▶ Συνεργασία με φορείς (ΠΕΚΕΣ-ΚΕΣΥ-Κοινωνικές-Ψυχολογικές Υπηρεσίες).

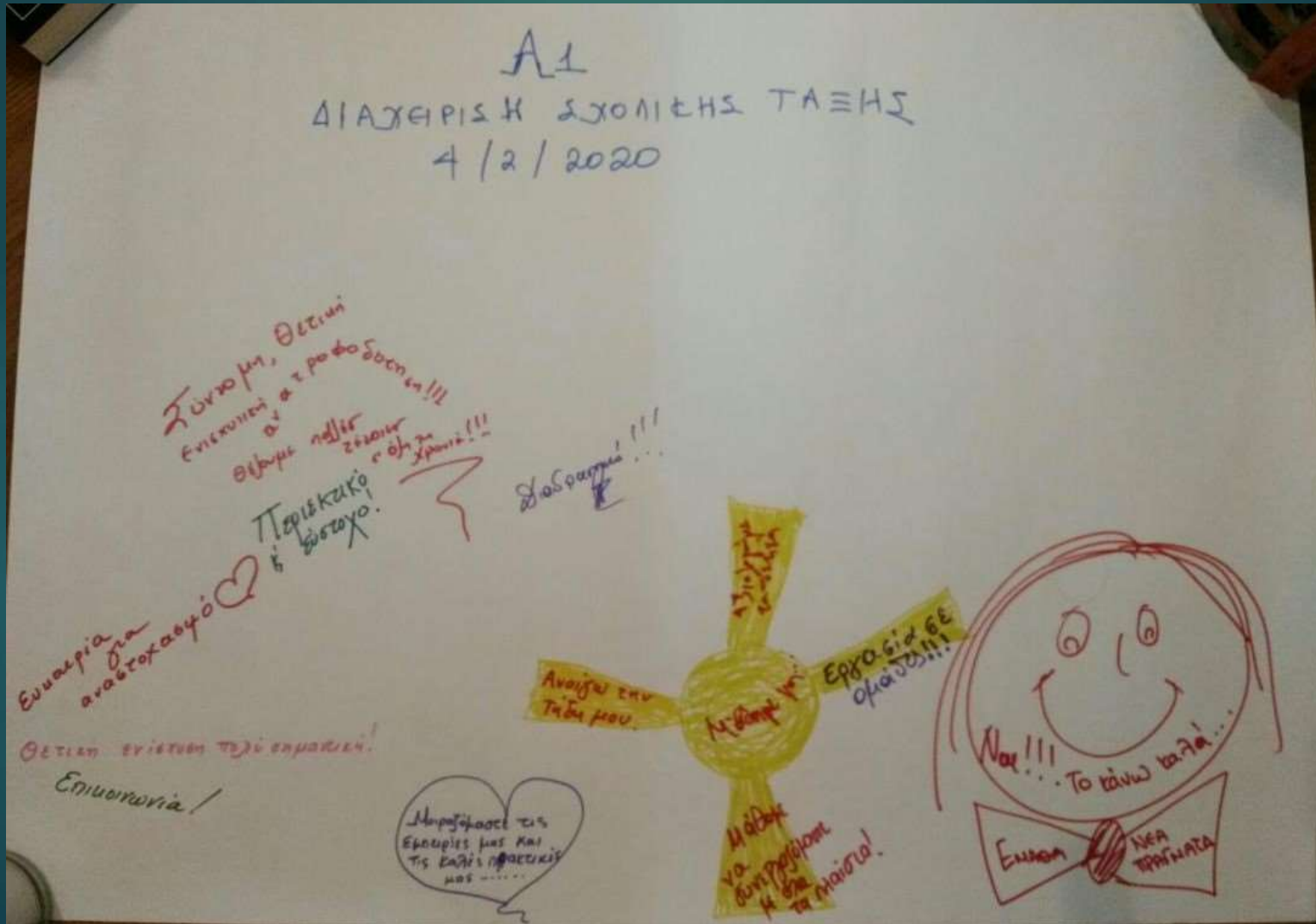
Αναστοχασμός

- ▶ Εμπιστεύομαι τον εαυτό μου.
- ▶ Είμαι απενοχοποιημένος/η.
- ▶ Ελέγχω τη συμπεριφορά μου.
- ▶ Έχω θετική προσέγγιση στο πρόβλημα.
- ▶ Δημιουργώ θετικό κλίμα στην τάξη.
- ▶ Σέβομαι και αποδέχομαι τις ατομικές διαφορές.
- ▶ Αναζητώ λύσεις και σχεδιάζω δράσεις σε ατομικό επίπεδο και επίπεδο τάξης.
- ▶ Κάνω αυτο-αξιολόγηση.
- ▶ Συνεργάζομαι με συναδέλφους, οικογένεια και ειδικούς.

Βιβλιογραφία

- ▶ Molnar, A & Lindquist, B. (1995). Προβλήματα Συμπεριφοράς στο Σχολείο. Επιμ.: Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- ▶ Κουρκούτας, Η. (2011). Προβλήματα συμπεριφοράς στα παιδιά. Αθήνα: Τόπος.
- ▶ Χρηστάκης, Κ. (2001). Προβλήματα Συμπεριφοράς στη Σχολική Ηλικία. Αθήνα: Ατραπός.
- ▶ Χρηστάκης, Κ. (2012). Το παιδί και ο έφηβος στην Οικογένεια και στο Σχολείο. Αθήνα: Γρηγόρης.
- ▶ Διαχείριση συμπεριφοράς στη σχολική τάξη. Πρακτικές ιδέες για εύκολη και αποτελεσματική εφαρμογή . Morgan Nikola Εκδόσεις Πατάκης.2012
- ▶ Πηγές στο διαδίκτυο
- ▶ **Προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο - WordPress.com**
- ▶ **Γκονέλα** Ελένη, Σχολική Σύμβουλος 17ης Περιφέρειας Ειδικής Αγωγής Ν. Αιγαίου. 1 ... **Γκονέλα**, Ε. (2004) Παιδική επιθετικότητα, **άρθρο** «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ», Λάρισα.
- ▶ Διαχείριση Προβλημάτων Συμπεριφοράς στη Σχολική Τάξη. Τεχνικές Πρόληψης και Τεχνικές Παρέμβασης. Ι Παναγάκος - Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών ..., 2016 - eproceedings.epublishing.ekt.gr

Αποτίμηση εργαστηρίων

Ηα ταπεινά σου
μίστη να απευθυνθείς
μαζί σου
απολαύσε σου!

ΕΥΧΑΣ ΕΥΧΑΣ ΚΑΙ ΟΛΟΙ
ΜΑΖΙ... ΣΑΛΟΥΣΙΝΕ ΟΜΑΔΑ
ΓΕΡΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΗ...
ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΑΝΤΕΣ

Με τόση
καρδιά και
αγάπη
απολαύστε
το φαγητό
και
την
συνομιλία
μαζί
μας!

Σας ευχαριστώ!
Είμαι οι αγάπες των
καρτερώντων σας, ειδικά
πρ. ε. ε. ε.

2020/02/02
ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ - 1397
ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΑΝΤΕΣ

Σας ευχαριστούμε πολύ!
Για τις νέες ιδέες και
την εποικοδομητική
βιωματική σκεπτική

Σας ευχαριστούμε
για το παραπάνω κείμενο
ας μάθουμε να
απολαύσουμε
επιπλέον
την καθημερινότητα μας
και
να είμαστε
απόλυτα
απόλυτα!

Αισθάνθηκα ότι
σήμερα έχαινα κάτι
σημαντικό που βοηθάει
το έργο σου και
την προσπάθειά σου
σίγουρα με την
οργάνωσή και
την προσοχή σας!
Ευχαριστώ!

Ευχαριστώ!!
Απολαύστε το
φαγητό που ετοιμάσα
μαζί με
την ομάδα

Πολύ ευχαριστώ,
ειδικά τα
απολαύσαμε
απόλυτα!!!

Σας ευχαριστούμε!
Για την προσοχή
και την
απολαύση
μαζί
μας!

Να εκφράσουμε
τα συναισθήματά μας,
να χαρογελάμε και να
είμαστε ανοιχτοί σε
κάθε είδος βοήθειας. ♡

Κερδισμένη για την παρουσία
μου εδώ και γεμάτη κακοϋργίες
ιδέες και εικόνες για την καλύτερη
ομάδα στην τάξη που θα ήθελα
να έχω. 😊

Κατανοήσιμη και ενδουσιασμό
για ότι νέο αποκομίστηκε για
τη διαχείριση προβλημάτων στην
τάξη μας. 🌸

Απο τα καλύτερα σεμινάρια
Με βοήθησε πολύ με την
αναμφισβήτητη και δύσκολη
επιτυχία
Ευχαριστούμε πολύ

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ

☹️ Λίγο βαρετό
στο τέλος

Ευχαρίστηση
μαζί

Ενσυναίσθηση 😊

Ενδιαφέρουσα προσέγγιση
των δύσκολων
ηγεσιμώσεων.

Ευχαριστούμε!

Σας ευχαριστούμε!

Ικανοποίηση

Σας ευχαριστούμε!

· θεωρώ ότι η σημερινή ημερίδα ήταν πολύ εποικοδομητική
καθώς αντιμετωπίσαμε τις δυσκολίες των παιδιών με τη βοήθεια του επιστη-
μονικού προσωπικού που πρότεινε συλλογικές λύσεις, αλλά και με την ανταλλαγή
απόψεων με τις συναδέλφους.

ΠΕΡΑΣΑΜΕ ΠΑΡΑ ΟΡΑΙΑ!

Άμεση σύνδεση
θεωρίας ή εκπαιδευτικής
πραγματοποίησης !!

Ήταν μια όμορφη
εμπειρία !! Έμαθα
καινούργια πράγματα...
Εύχομαι να γίνουν και
670 μέλλον γεγοισ) βιολογίας!
C.

Εξαιρετική εμπειρία όσον
αφορά στην... και την...
Χρήσιμο, ενδιαφέρον
και to the point !!

Μας δόθηκε η ευκαιρία
να μοιραστούμε με όλες
αποδοτικές τεχνικές συλλογικής
βιοτομής πληροφορίας

Επικοινωνιακό, χρήσιμο
και κερδοφόρο που
συμβάλει στην...
εργασία μας...
συμμετέχοντας...
επιχειρήσεων.

Καλλιέργεια ενσυναϊσμένης
Αναγνώριση γυναικότητων

Συναίσθηματική αγωγή:
το Α και το Ω μέσα
στην τάξη

Τεχνική "Κεερόπορτα"

Τεχνική Αναπλαισίωσης

* Η σπουδαιότητα της
Παρουσίασης του σταθερού
χλαίσιου και της αναγνώρισης
συναισθημάτων. *

Γνωριμία
ΜΕ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ.

Διαφορετικοί
τρόποι αντιμετώπισης
πίεσης καταστάσεων

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ & ΑΓΕΣΕΣ ΟΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΕΣ.

Φωτίζοντας την
εχνοική μας
πραγματικότητα!!!

ΓΙΟΥΠΟΥ...
Μπορώ & ανάποδα!!!

Ευχαριστούμε

Ευχαριστούμε
πολυ!

Κάτι αρνητικό μπορεί
να μετατραπεί σε θετικό
με την κατάλληλη αντιμετώπιση.

Ορια και μονόες σε μια
λογα οργανωμένη
τάξη Νηπιαγωγείου!!

Η επαισθησιακή αγωγή
να είναι το Α στην καθημερινή
επαιδευτική διαδικασία και
όχι το Ω.
Υπάρχει πάντα κάποιο φως
στο σκοτάδι.

Υπάρχει ανάγκη συνεχούς
επιμόρφωσης...

